

מיסוי חברי קיבוץ מתחדש

דצמבר 2017
חוזר מקצועי מספר 103/17

במהלך שנת 2017, נדרשו הקיבוצים המתחדשים לבצע מהלך מורכב של הסדרת מעמד החברים העובדים מחוץ לקיבוץ (כעובדי חוץ או כעצמאים) ולהחליט האם מעמדם הוא כשל חבר בעצמאות כלכלית או כשל חבר קיבוץ, זאת עקב השינויים המהותיים במיסוי הקיבוצים המתחדשים (הן במסגרת מס הכנסה והן במסגרת הביטוח הלאומי) בחוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2017-18¹.

נזכיר, כי החוק החדש מבחין בין חבר קיבוץ מתחדש הנמצא במסלול עצמאות כלכלית ואשר לצרכי מס נחשב כנישום רגיל (ולא כחבר קיבוץ) לבין חבר קיבוץ מתחדש המנהל תיק עצמאי ברשות המסים, אך ממשיך להיות חבר קיבוץ לצרכי מס.

ידגש, כי החל משנת 2017, כלל החברים בקיבוץ המתחדש (להוציא חברים המוגדרים בעצמאות כלכלית או בחופשה מחוץ למקום) חייבים לדווח על מלוא הכנסתם דרך הקיבוץ. חבר, שלא ידווח באופן זה - יחויב להגיש דוח באופן עצמאי ולכלול בו את מלוא הכנסתו, לרבות רווחים או כל סכום שהקיבוץ חילק לו במהלך השנה, כולל חלקו בהכנסה המשותפת של הקיבוץ. יובהר, כי הוראה זו חלה על כלל החברים, לרבות שכירים, שלא יעבירו את הכנסתם לקיבוץ. דהיינו, חבר קיבוץ, בכל מעמד שהוא, שאינו מדווח לקיבוץ על הכנסותיו - הופך לנישום המחויב בהגשת דוח לרשות המסים, הכולל את חלקו ברווחי הקיבוץ, אך אינו זכאי לקזז את חלקו בהפסדי הקיבוץ.

להלן עיקרי כללי המיסוי החדש החלים על חברי קיבוץ מתחדש

• עובדי חוץ

הקיבוץ מחויב לדווח על הכנסתם דרך הקיבוץ באופן שוטף ולשלם מקדמות. על כן, הקיבוץ נדרש לקבל את תלושי השכר (בין היתר, לצורך דיווח על ניכוי המס במקור הקיים בתלוש).

• חבר הנמצא במעמד של חברות מלאה ומנהל תיק עצמאי ברשות המסים

חבר שהינו עצמאי - ינהל ספרים, ידווח וישלם מקדמות במשך השנה לרשויות המס (כמו כל עצמאי בישראל). כמו כן, עליו להגיש דוח שנתי לרשות המסים (טופס 1301), כאשר על הדוח לכלול את נתוני הכנסותיו וכן את נתוני המקדמות ששולמו על ידו.

האחריות לדיווחים ולתשלום המקדמות מוטלת על החבר.

עם זאת, הכנסת החבר (והמס בגינה) תחויב דרך דוח המס של הקיבוץ ולא בנפרד. דהיינו, הכנסת החבר תמוסה כחלק מהכנסת הקיבוץ ובמקביל מקדמות המס ששילם, ככל ששילם, יוכרו כמקדמות מס אשר שולמו על ידי הקיבוץ.

התשלום למע"מ ולביטוח לאומי ייעשה באופן עצמאי על ידי החבר ללא קשר להיותו חבר קיבוץ.

יובהר, כי הכנסת בן/בת זוג של חבר שכיר תיכלל בהכנסת הקיבוץ ככל עובד חוץ אחר, כאשר החבר העצמאי לא יכלול את נתוני בן/בת הזוג בדוח השנתי.

¹ ראו חזרינו 12/17, 5/17 ו-4/17.

• מקרים מיוחדים לחבר הנמצא במעמד של חברות מלאה

חבר קיבוץ בעל תיק ניירות ערך סחירים - החבר אינו מחויב בפתיחת תיק ובדיווח לרשות המסים על פעילותו בניירות הערך - היות וההתחשבות מבוצעת דרך ניכוי במקור על ידי הבנקים (ככל אזרח בישראל).

חבר קיבוץ בעל הכנסות משכר דירה - ככלל, ברוב המקרים, הדיווח והתשלום יבוצעו על ידי החבר וללא קשר לקיבוץ (ככל אזרח בישראל).

חבר קיבוץ בעל הכנסות מחו"ל (החייבות דיווח) -

חבר עצמאי - הכנסתו מחו"ל תיכלל במסגרת הדוח האישי (ותשולב בקיבוץ).

חבר שכיר - יכול להעביר לקיבוץ את הכנסתו מחו"ל ולשלם לקיבוץ את המס שהיה משלם לו דיווח בנפרד. לחילופין, החבר יכול להגיש דוח שנתי לרשות המסים על הכנסה זו, בלבד, וישלם עליה את המס (ללא זכות ליהנות מנקודות זיכוי).

חבר קיבוץ בעל מניות בחברה בע"מ - החברה נחשבת כנישום נפרד ומשלמת על הכנסתה. כל בעל מניות בחברה מחויב בהגשת דוח שנתי לרשות המסים. בדומה לחבר בעל תיק עצמאי. הכנסת החבר ממשכורתו בחברה, לרבות הדיבידנד שקיבל, תדווח בדוח הקיבוץ בדומה לחבר עצמאי.

• חבר הנמצא במסלול עצמאות כלכלית

החבר ממוסה ברמה אישית וצפוי לשלם מסים גם על סכומים שקיבל מהקיבוץ (יובהר, כי לעיתים קרובות מדובר במיסי כפל), לרבות חלק מטובות ההנאה וההנחות שקיבל מתוקף מעמדו כחבר.

חשוב להבהיר, כי הוצאת חברים לעצמאות כלכלית הינה מהלך מורכב ממכלול היבטים, לרבות השלכות המס על החבר ועל הקיבוץ, ועל כן, אינו מהלך מומלץ, בדרך כלל.

נציין, כי בהתאם לבדיקות שביצענו, חברים עצמאים - שידווחו בנפרד ולא באמצעות הקיבוץ - צפויים לשלם סכומי מס עודפים משמעותיים לרשות המסים, מעבר למס שהיה משולם לו הדיווח היה נעשה על ידי הקיבוץ. תוספת המס עשויה לנוע בין כמה אלפי ש"ח לבין כמה עשרות אלפי ש"ח לחבר, כתלות בנתוני הקיבוץ. כמו כן, החבר שידווח כעצמאי עשוי להתחייב בתשלומי ביטוח לאומי עודפים. במקביל, גם הקיבוץ עשוי להיפגע בגין חברים, שהחוק מחייב אותם לדווח דרך הקיבוץ והחליטו לדווח בנפרד.

מרבית הקיבוצים החליטו להתגונן בגין הנזק האמור, בדרך של הימנעות מחלוקת רווחים לחברים, שאינם מדווחים דרך הקיבוץ, או לחילופין לנכות מס בשיעור 50% (דבר הנותן מענה לרווח המחולק אך לא לרווח המיוחס).